

C.Ə.Əliyev, G.Ş.Balakişiyeva, Ə.Ç.Məmmədov,
J.-L.Danet, X.Foissac, İ.M.Hüseynova

AZƏRBAYCANDA YAYILAN FİTOPLAZMALARIN GENETİK MÜXTƏLİFLİYİ

MONOQRAFIYA
AZƏRBAYCAN MİLLİ ELMLƏR
AKADEMİYASININ

70
illik

YUBİLEYİNƏ
HƏSR OLUNUR

Tədqiqatlar AMEA Botanika İnstitutu və Fransa Milli Kənd Təsərrüfatı Tədqiqatları İnstitutunun elmi əməkdaşlığı çərçivəsində və Avropa Biokimyəçilər Cəmiyyəti Federasiyasının (FEBS) Mərkəzi və Şərqi Avropa üçün eksperimental əməkdaşlıq təqaüdü, Fransanın Azərbaycandakı səfirliyinin gənc tədqiqatçılar üçün nəzərdə tutduğu təqaüd, Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondunun EIF-2011-1(3)-82/48/3-M-80 sayılı qrantı və BMT-nin Regionlararası Cinayət və Hüquq Tədqiqatları İnstitutunun (UNICRI) “Cənubi Qafqazda və Mərkəzi Asiya ölkələrində Biomüdafiə və Biotəhlükəsizlik imkanlarının gücləndirilməsi” proqramı çərçivəsində “Azərbaycana idxal olunan kənd təsərrüfatı bitkilərinin, toxumların müxtəlif xəstəliklərinin və genetik modifikasiya olunmuş (GMO) məhsulların molekulyar diaqnostikası” layihəsinin maliyyə dəstəyi ilə həyata keçirilmişdir.

The researches were performed within the framework of the collaboration between Institute of Botany, Azerbaijan National Academy of Sciences (ANAS) and French National Institute for Agricultural Research (INRA) and was financially supported by the Grant “Collaborative Experimental Scholarship for Central & Eastern Europe from The Federation of European Biochemical Societies (FEBS)”, the Stipend of French Embassy in Azerbaijan, the Grant SDF-2011-1(3)-82/48/3-M-80 from Science Development Foundation under the President of the Republic of Azerbaijan and by the Project «Molecular diagnosis of different diseases of agricultural plants, seeds and GMO products imported into Azerbaijan» of the Program “Strengthening Bio-Safety and Bio-Security Capabilities in South Caucasus and in Central Asian Countries” of the United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute (UNICRI).

AZƏRBAYCAN MİLLİ ELMLƏR AKADEMİYASI
MOLEKULAR BİOLOGİYA VƏ BİOTEXNOLOGİYA İNSTİTUTU

**C.Ə.Əliyev, G. Ş.Balakişiyeva, Ə. Ç.Məmmədov,
J.-L.Danet, X.Foissac, İ.M.Hüseynova**

Azərbaycanda yayılan fitoplazmaların genetik müxtəlifliyi

Elmi redaktor: b.ü.e.d., prof.,
AMEA-nın müx. üzvü V.M.ƏLİZADƏ

ELM
nəşriyyatı

BAKI "ELM" 2015

*Monoqrafiya AMEA Botanika
İnstitutunun Elmi Şurasının 20 fevral 2015-ci il tarixli
02 sayılı qərarı ilə nəşr edilmişdir*

Rəyçilər:

Prof., Dr. F.ERTUNC

B.ü.e.d., prof. S.Y.SÜLEYMANOV

Azərbaycanda yayılan fitoplazmaların genetik müxtəlifliyi / C.Ə.Əliyev, G.Ş.Balakişiyeva, Ə.Ç.Məmmədov, J.-L.Danet, X.Foissac, İ.M.Hüseynova; elmi redaktor V.M.Əlizadə; AMEA Molekulyar Biologiya və Biotexnologiya İnstitutu.- Bakı: “Elm”, 2015, - 192 səh. - İSBN 978-9952-495-67-6

Monoqrafiya Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində meyvə ağaclarında və tərəvəz bitkilərində yayılan fitoplazmaların molekulyar səviyyədə öyrənilməsi və genetik müxtəlifliyinin təyini istiqamətində aparılmış elmi-tədqiqat işlərinin nəticələri əsasında tərtib edilmişdir. Kitabda fitoplazmalar haqqında ümumi məlumat, onların müasir təsnifatı, genetik xüsusiyyətləri, törətdikləri xəstəliklərin əlamətləri, sahib bitkiləri və daşıyıcı həşərat vektorları, iqtisadi təhlükəsi və mübarizə tədbirləri ətraflı təsvir olunmuş, Azərbaycanda ilk dəfə olaraq, bu patogenlərin molekulyar diaqnostikası, növ səviyyəsində taksonomik səciyyələndirilməsi, genetik müxtəlifliyinin qeyri-ribosomal genlər əsasında multilokus sekvens analizinin nəticələri, eləcə də müasir molekulyar metodlarla fitoplazmaların qeyri-ribosomal genlərinin əldə edilməsi, nukleotid ardıcılıqlarının tamamlanması və onların amplifikasiyasına əsaslanan yeni spesifik Nested PZR test metodlarının təkmilləşdirilməsi haqqında məlumatlar oxuculara təqdim edilmişdir. Tədqiqatlar zamanı ilk dəfə olaraq fitoplazmalar üçün növlərarası rekombinasiyanın baş verməsi aşkar edilmişdir.

Monoqrafiya elmi işçilər, molekulyar bioloqlar, mikrobioloqlar, genetiklər, müəllimlər, tələbələr və kənd təsərrüfatı mütəxəssislərinin istifadəsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

İSBN 978-9952-495-67-6

© “Elm” Nəşriyyat-Poliqrafiy
İdarəsi, 2015